

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА АНКЕТЕ О
КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ БАНАКА**

Извештај за четврто тромесечје 2023.

Београд, фебруар 2024.

Уводна напомена

Народна банка Србије је 2014. године почела да спроводи анкету о кредитној активности банака. Циљ те анкете је унапређење анализе кретања на кредитном тржишту увидом у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама и на страни понуде кредита и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Анкета се састоји од десет питања која се односе на кредите привреди и становништву. Испитаници одговарају о промени кредитних стандарда,¹ као и утицају фактора на њихову промену, затим о промени услова одобравања кредита, промени тражње за кредитима и утицају фактора на промену тражње.

У овом документу **сумирани су резултати анкете спроведене од 2. до 18. јануара 2024. године**. У анкети су исказани ставови представника банака о променама током четвртог тромесечја 2023. године и очекиваним променама на кредитном тржишту у првом тромесечју 2024. године. У анкети су учествовали представници 18 банака, што обезбеђује репрезентативну покривеност кредитног тржишта, јер учешће ових банака износи преко 99% билансне суме банкарског сектора.

Резултати анкете су приказани у виду нето процената. Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди *знатно пооштрени* и *донекле пооштрени* и збира учешћа банака које су одговориле да су *знатно ублажени* и *донекле ублажени*. Позитивна вредност нето процента указује на нето пооштравање, а негативна на нето ублажавање кредитних стандарда. Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео пооштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда. Када је у питању тражња за кредитима, нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је она *знатно повећана* и *донекле повећана* и збира процената банака које су одговориле да је *знатно смањена* и *донекле смањена*. Према томе, позитивна вредност нето процента указује на нето повећање, а негативна на нето смањење тражње.

У графичком приказу резултата, термин *девизни* односи се на кредите одобрене у иностраној валути или динарима који су индексирани девизном клаузулом.

¹ Кредитни стандарди су писане и неписане интерне смернице или критеријуми који одражавају кредитну политику банке (нпр. приоритети у погледу врсте кредита, колатерала, сектора, региона и сл.).

САДРЖАЈ

Резиме	1
1. Кредити привреди	2
1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	2
1.2. Услови одобравања кредита привреди	3
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују	4
2. Кредити становништву.....	6
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	6
2.2. Услови одобравања кредита становништву	7
2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују .	8

Резиме

Резултати јануарске анкете показују да су банке у Т4 2023. наставиле с поштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди, што је у складу са очекивањима изнетим у претходној анкети. Поштравање стандарда се у већој мери односило на девизне / девизно индексирани кредите, а било је заступљено код великих предузећа. Банке очекују благо заштравање кредитних стандарда привреди и током Т1 2024.

Истовремено, банке су у Т4 2023. задржале готово непромењене кредитне стандарде становништву, што је такође у складу са очекивањима из октобра. У Т1 2024. банке очекују ублажавање стандарда по којима ће одобравати кредите становништву.

Привреда је, укупно посматрано, смањила тражњу за кредитима током Т4 2023, и то првенствено услед пада тражње за девизним / девизно индексираним кредитима. С друге стране, услед потребе за финансирањем обртних средстава и реструктурирањем постојећих обавеза, тражња привреде за динарским кредитима је повећана. Банке очекују да се у Т1 2024. опорави тражња привреде за кредитима.

Оцена банака је да је становништво повећало тражњу за кредитима у Т4 2023, првенствено услед раста тражње за динарским кредитима, а наставак сличних тенденција очекују и за Т1 2024.

Табела 1: Оцене банака у погледу понуде и тражње издвојених категорија кредита

	Понуда (кредитни стандарди)		Тражња	
	Т4 2023.	Т1 2024. (очекивања)	Т4 2023.	Т1 2024. (очекивања)
Привреда	↑	↑	↘	↑
Динарски				
Краткорочни	↑	↑	↑	↑
Дугорочни	↘	↘	↑	↘
Девизни/девизно индексирани				
Краткорочни	↑	↑	↓	-
Дугорочни	↑	↑	↓	↓
Становништво	-	↓	↑	↑
Готовински (динарски)	↓	↓	↑	↑
За рефинансирање (динарски)	↓	↓	↑	↑
Стамбени (дев./дев.индексирани)	↑	↓	↓	↓
Потрошачки (дев./дев.индексирани)	-	-	-	-

Легенда:

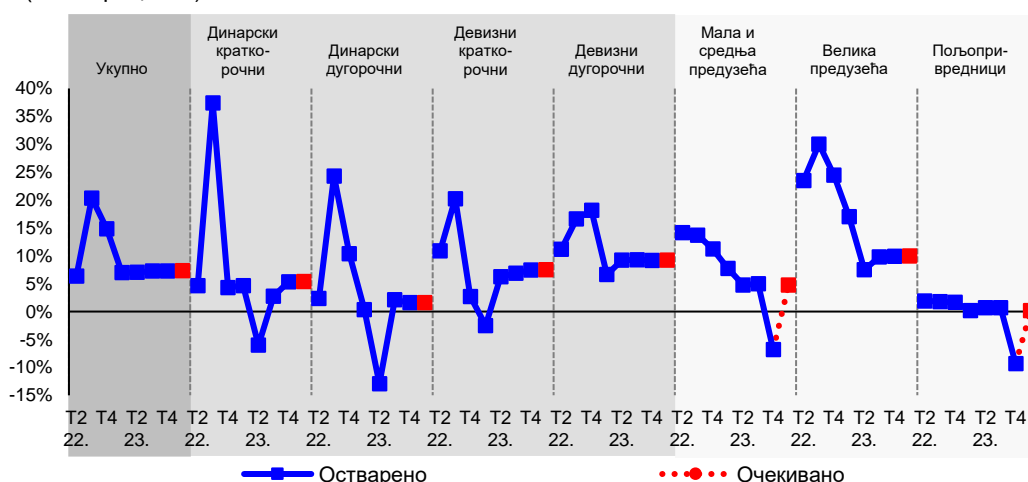
- ↑ Повећање тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↑ Поштравање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)
- ↘ Повећање тражње / поштравање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- без промене
- ↘ Смањење тражње / ублажавање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- ↓ Смањење тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↓ Ублажавање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)

1. Кредити привреди

1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су банке наставиле са умереним пооштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди у Т4 2023. (у сличној мери као у Т3), што је у складу са очекивањима изнетим у октобарској анкети. Пооштравање се у нешто већој мери односило на девизно индексирани кредите него на динарске, а било је заступљено код великих предузећа. Банке очекују наставак пооштравања кредитних стандарда у Т1 2024.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

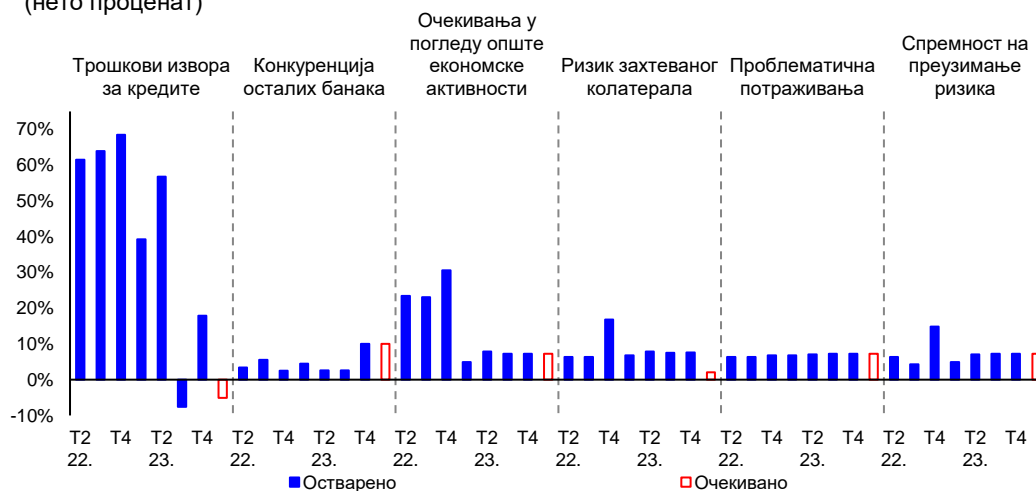

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди пооштрени и збира учешћа банака које су одговориле да су ублажени.

** Позитивна вредност указује на пооштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

Утицај фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео пооштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда.

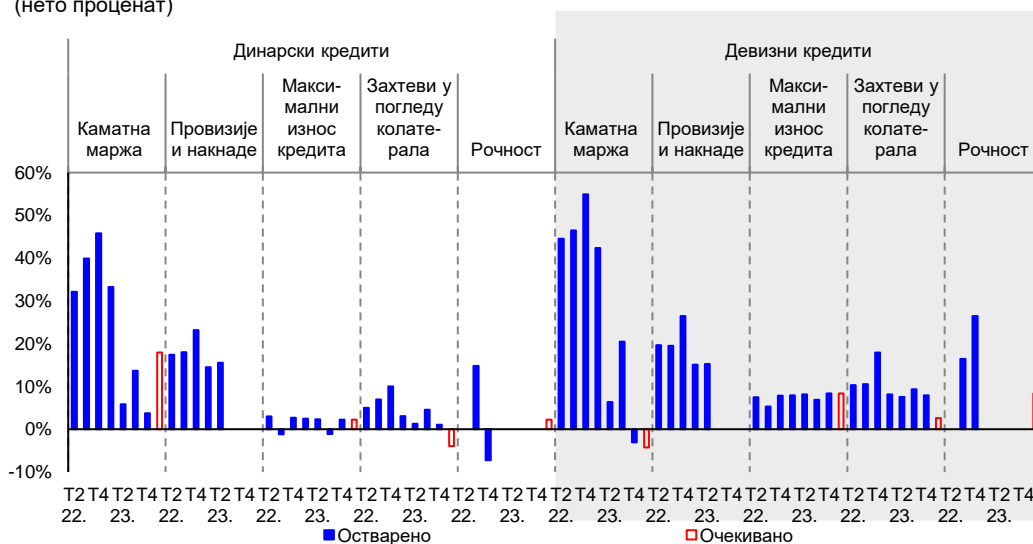
** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора пооштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

На поштравање кредитних стандарда привреди првенствено су утицали повећани трошкови извора финансирања, смањење конкуренције у банкарском сектору услед спајања банака, као и повећана перцепција ризика (у погледу опште економске активности, захтеваног колатерала и потенцијалних проблематичних потраживања), што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика.

1.2. Услови одобравања кредита привреди

Паралелно с поштравањем стандарда, банке су оцениле и да су услови који се односе на максималан износ кредита и захтеви које колатерал треба да испуни у Т4 били поштрени. Оба услова су у већој мери поштрена за девизне / девизно индексиране кредите, док је, према величини предузећа, поштравање углавном било заступљено код великих предузећа. С друге стране, први пут од краја 2020. године банке су оцениле да су каматне марже на кредите привреди смањене, и то код девизних / девизно индексираних кредита, а то смањење највише је било заступљено код малих и средњих предузећа.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

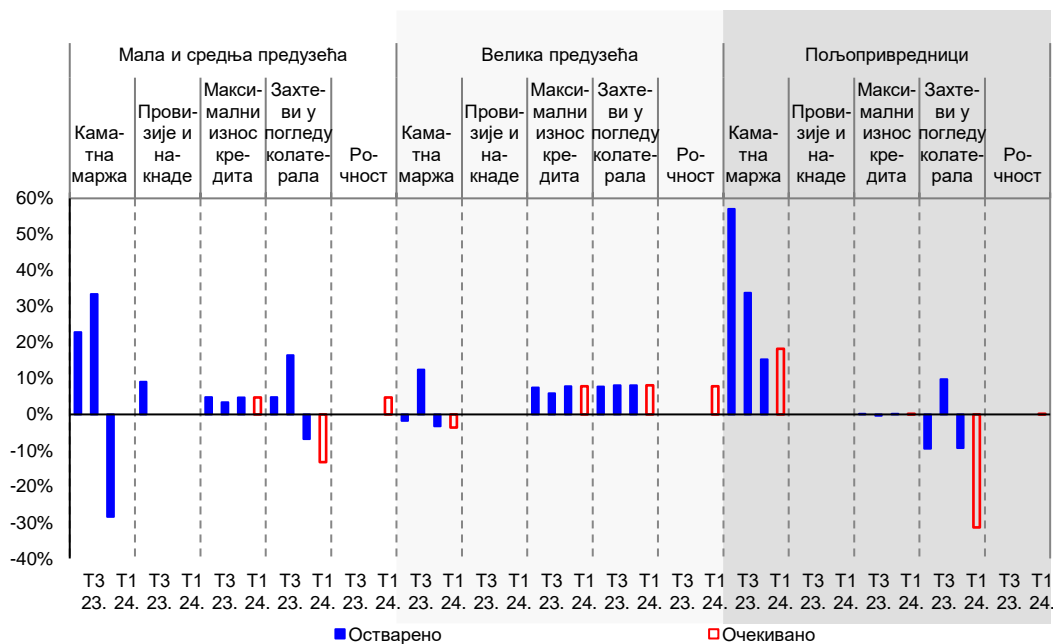

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрени и учешћа банака које су одговориле да улажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрени и учешћа банака које су одговориле да ублажен.

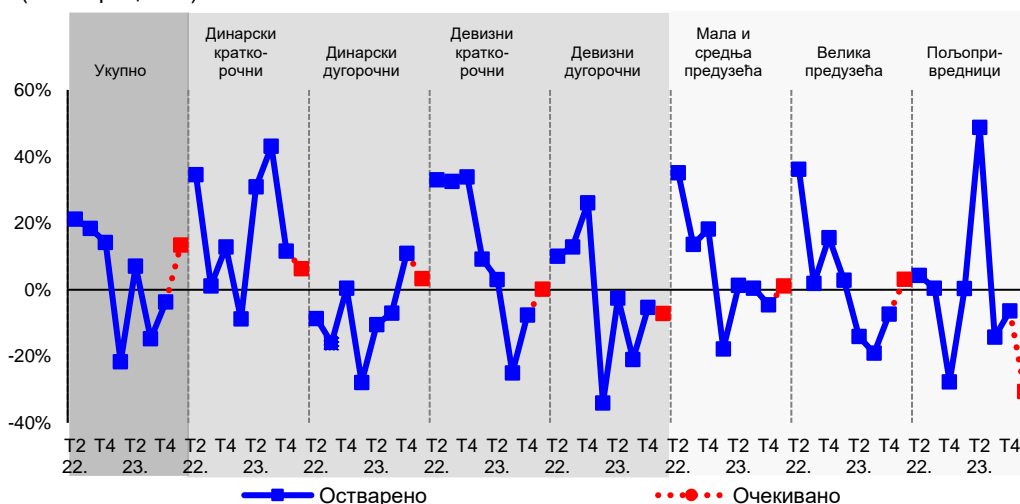
** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују

Банке су оцениле да је тражња привреде за кредитима благо смањена у Т4, услед смањене тражње за девизним / девизно индексираним кредитима, као и услед смањених активности предузећа по питању припајања/аквизиција. С друге стране, тражња за динарским кредитима благо је повећана у Т4, највише услед потребе предузећа за финансирањем обртних средстава и реструктурирањем постојећих обавеза.

Банке очекују опоравак тражње привреде за кредитима током Т1, који ће бити вођен растом тражње за динарским кредитима, а посматрано по факторима – потребама за финансирањем обртних средстава.

Промена тражње предузећа за кредитима (нето проценат)

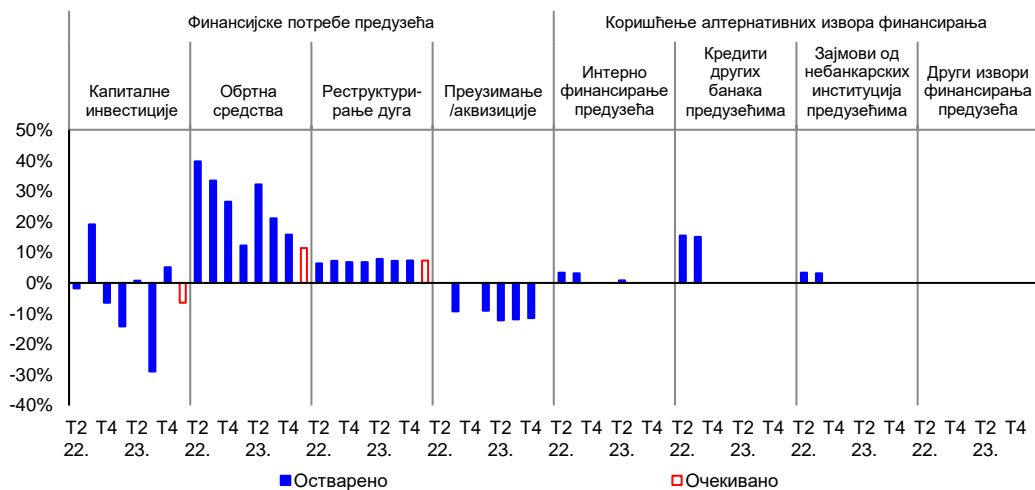

Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је тражња повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

Утицај фактора на промену тражње предузећа за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

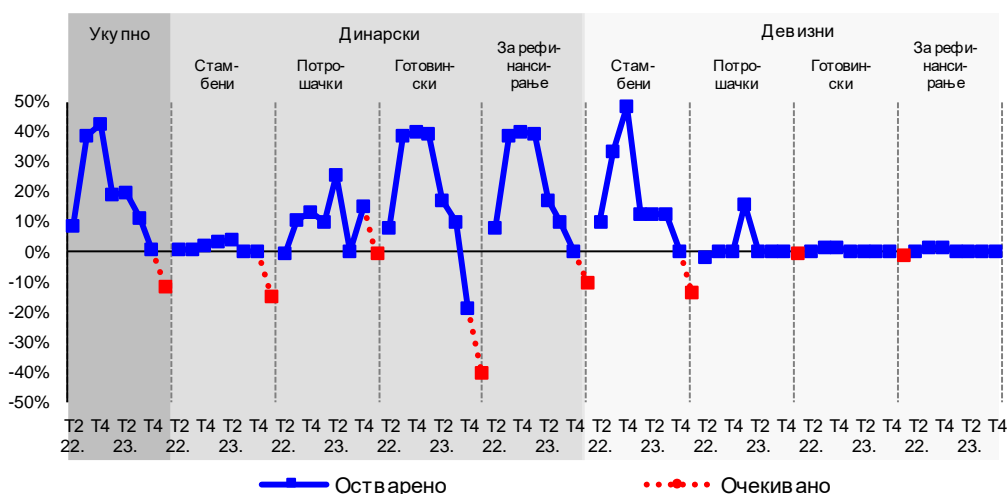
** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

Кредити становништву

2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су, укупно посматрано, кредитни стандарди становништву у Т4 остали непромењени, што је у складу са очекивањима из октобарске анкете. Посматрано по појединачним категоријама, кредитни стандарди на динарске готовинске кредите ублажени су, стандарди по којима су одобравани девизно индексирани стамбени кредити непромењени су, док су стандарди за динарске потрошачке кредите поштрени. Банке очекују ублажавање кредитних стандарда становништву у Т1, које ће се у највећој мери односити на динарске готовинске кредите и девизно индексирани стамбене кредите.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита становништву
(нето проценат)

Извор: НБС.

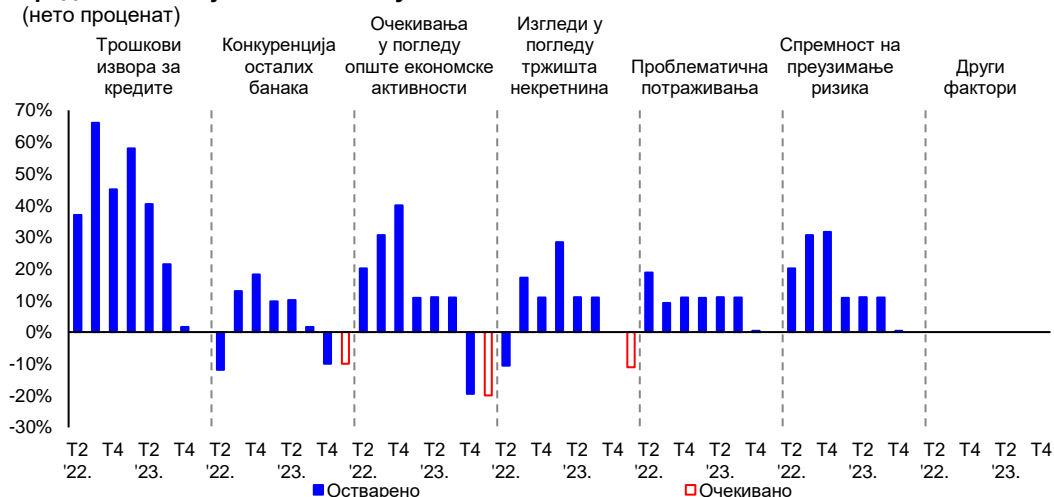
* Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди поштрени и збира учешћа банака које су одговориле да су ублажени

** Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

Банке су истакле да су у смеру ублажавања кредитних стандарда утицала побољшана очекивања у погледу опште економске активности, као и конкуренција осталих банака на тржишту кредита становништву, док трошкови извора финансирања и даље благо делују у смеру поштравања стандарда услед раста каматних стопа на штедњу.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву

(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео поштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда.

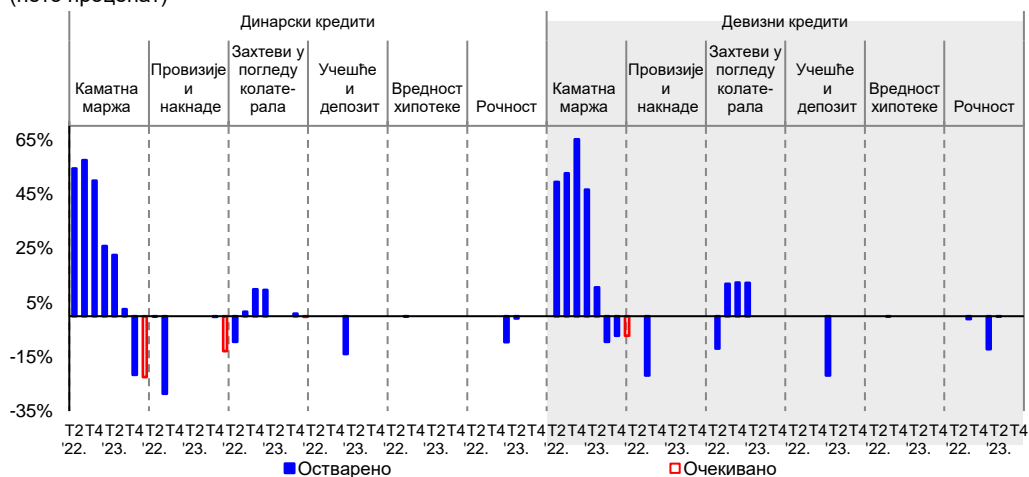
** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

2.2. Услови одобравања кредита становништву

Услови по којима су одобрани кредити становништву у Т4 остали су највећим делом непромењени у односу на претходно тромесечје. Изузетак представљају каматне марже, које су смањене и код динарских и код девизно индексираних кредита, што се у случају девизно индексираних кредита може довести у везу са одлуком Народне банке Србије о привременом ограничавању каматних стопа на стамбене кредите, а у случају динарских кредита са стабилизацијом каматних стопа на међубанкарском тржишту новца.

Промена услова за одобравање кредита становништву

(нето проценат)

Извор: НБС.

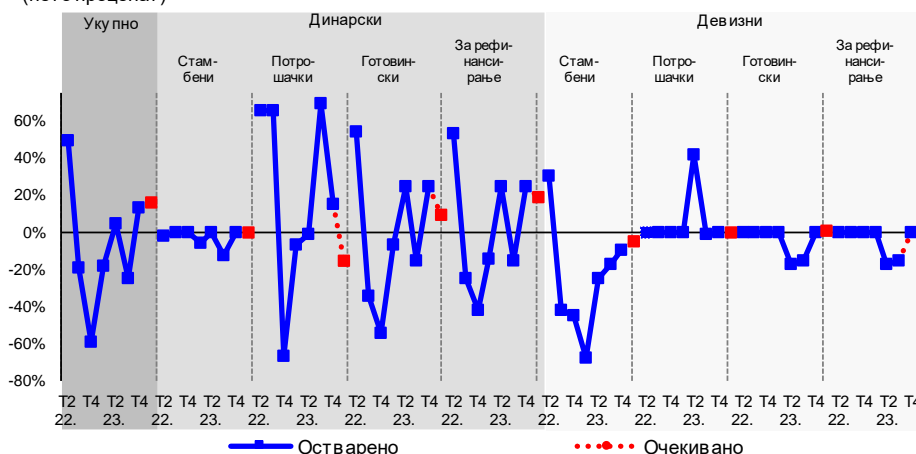
* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштравен и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују

Према оцени банака, становништво је, укупно посматрано, повећало тражњу за кредитима током Т4, што је у складу са очекивањима из претходне анкете. Раст тражење се у потпуности дугује динарским кредитима и вођен је потребама за рефинансирањем и набавком трајних потрошачких добара. С друге стране, ситуација на тржишту непокретности (услед и даље високих цена некретнина) утицала је на смањење тражње становништва за кредитима. Наставак раста тражње за динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање банке очекују и за Т1, чему треба да допринесе и већи расположиви доходак становништва по основу раста зарада.

Промена тражње становништва за кредитима
(нето проценат)

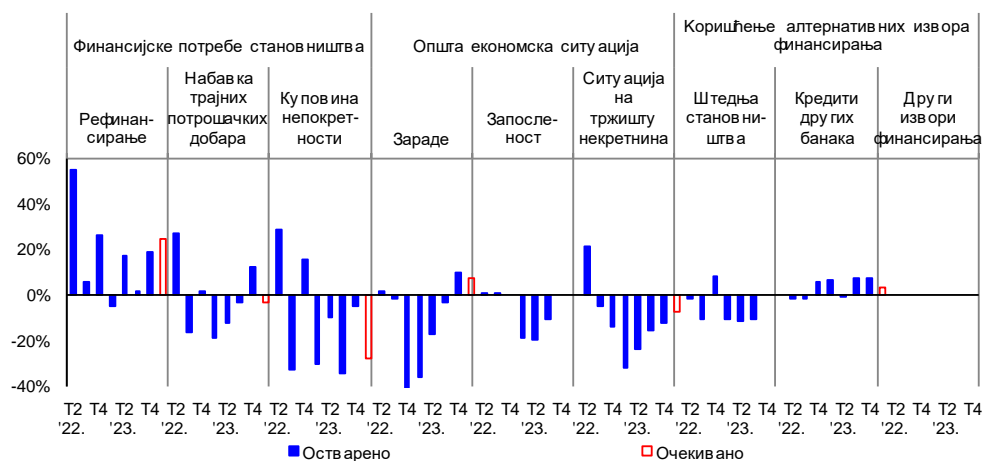

Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност у казу је на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

Утицај фактора на промену тражње становништва за кредитима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

** Позитивна вредност у казу је на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.